

**DREPTUL LA EXECUTAREA ACTELOR
JUDECĂTOREȘTI CIVILE ÎN TERMEN REZONABIL
PRIN PRISMA art.6 CEDO**

Cătălina BLIȘCIAC, Facultatea de Drept

The enforcement of a final and binding judicial decision in a reasonable term is a significant right of the people, provided in legal national tools, as well as in the European Convention of Human Rights and tends to ensure the citizens with a prompt implementation of their judicially recognised rights. The national normative acts even if provide for this right, need to be more suitable to the nowadays conditions.

Dreptul la executarea actelor judecătorești civile în termen rezonabil reprezintă un drept de o importanță majoră, care se regăsește atât în cadrul legal intern, cât și în Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Acest drept reprezintă o garanție pentru justițiabilii care au obținut anumite beneficii printr-o hotărâre judecătorească definitivă și irevocabilă, în așa mod încât procedurile judiciare să aibă o anumită finalitate și să nu rămână fără efecte, ceea ce ar duce la scăderea eficienței actului de înfăptuire a justiției. Încălcarea dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârilor judecătorești are impact atât la nivel individual, cât și la nivel global, afectând nu doar persoana care a fost privată de beneficiile unei hotărâri judecătorești, ci și întreg sistemul justiției. După cum se menționează în literatura juridică, „importanța hotărârii judecătorești se relevă pregnant atât din punctul de vedere al părților, cât și al societății în general. Pentru părți, hotărârea este destinată să pună capăt litigiului dintre ele și să protegiască drepturi civile concrete. Pentru societate, hotărârea judecătorească, în general, reprezintă un mijloc eficient de restabilire a ordinii de drept democratice și de eficientizare a normelor de drept substanțial” [1]. În cauza *Hornsby c. Greciei* [2], Curtea menționează

faptul că dreptul la un tribunal, ca element al dreptului la un proces echitabil, este iluzoriu dacă sistemul judiciar al unui stat permite ca o decizie finală și obligatorie să rămână inoperantă, în detrimentul persoanei îndreptățite. Se consideră, conform jurisprudenței constante a Curții Europene că accesul la justiție ar fi inutil dacă nu ar garanta executarea hotărârilor judecătorești, deci putem afirma că dreptul la executarea actelor judecătorești în termen rezonabil este un element și garanție a unui proces echitabil.

Codul de executare prevede, în articolul 70, faptul că executarea hotărârilor judecătorești este supusă principiului termenului rezonabil. Astfel, documentul executoriu va fi executat în termenul indicat în el, oferindu-se posibilitate judecătorului de a preîntâmpina orice litigii cu privire la termenul de executare a hotărârii, sau, în cazul în care nu este indicat, într-un termen rezonabil. În același timp, rezonabilitatea acestui termen poate fi dedusă în baza mai multor criterii, reiterate și în practica CtEDO: complexitatea procedurii de executare, comportamentul părților, interesul creditorului și conduita executorului judecătoresc. Nu există o limită strictă de timp în care s-ar încadra rezonabilitatea executării unei hotărâri judecătorești, atât timp cât „rezonabilitatea duratei procedurilor atât în cauzele penale, cât și în cele nepenale depinde de circumstanțele individuale ale fiecărui caz. Curtea nu a stabilit o limită de timp absolută” [3].

Importanță prezintă însă nu cunoașterea acestor criterii, ci aprecierea corespunzătoare a lor la fiecare caz particular. În așa mod se asigură nu doar evitarea subiectivismului instanței de judecată, ci și tratarea fiecărei cauze în mod individual. Cu scopul de a preveni, precum și de a remedia orice încălcare a termenului rezonabil de executare a hotărârilor judecătorești, se pune în aplicare Legea nr.87 din 21.04.2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești. Acest act normativ este un remediu intern compensator, adoptat ca urmare a recomandărilor CEDO, inclusiv în cauza *Olaru c. Republicii Moldova* [4], care permite persoanelor îndreptățite să solicite în instanța de judecată compensații morale și materiale, nu doar pentru încălcarea termenului rezonabil la judecarea cauzei, dar și pentru prejudiciul cauzat de tergiversarea executării hotărârilor judecătorești.

Din păcate, Legea 87 nu se referă la remedii preventive, care ar îmbunătăți simțitor sistemul judiciar, deoarece ea vizează doar posibilitatea justițiabililor de a obține repararea prejudiciului deja cauzat prin durata excesivă a executării unei hotărâri judecătorești. Legea 87 permite doar o remediere a situației creditorului, și nu un veritabil instrument de îmbunătățire a sectorului justiției. Astfel, la adoptarea prezentului act normative s-a urmărit o așa-numită „repatriere” a cauzelor privind durata procedurilor judiciare, adică micșorarea sau chiar prevenirea cererilor adresate Curții Europene de către cetățenii Republicii Moldova. Pentru a evita încălcarea dreptului la executarea în termen rezonabil a unei hotărâri judecătorești și pentru a nu prejudicia actul de înfăptuire a justiției, statul ar trebui să întreprindă anumite măsuri în acest sens, ceea ce ar fi posibil prin asigurarea unui remediu accelerator în materia executării actelor judecătorești. În primul rând, sistemul judiciar trebuie să fie organizat, în așa mod încât să prevină depășirea termenului rezonabil al procedurii de executare. În acest sens, pot fi realizate diverse acțiuni, precum sancționarea autorităților responsabile de executare, în caz de tergiversare, îmbunătățirea mecanismelor de executare a hotărârilor judecătorești, care poate fi realizată, inclusiv, prin indicarea, la momentul pronunțării hotărârii, a intervalului în care trebuie să fie executată o hotărâre definitivă și irevocabilă. De asemenea, poate fi instituit un mecanism de control în scopul verificării duratei rezonabile de executare a hotărârilor judecătorești.

Un asemenea mecanism ar putea presupune o procedură de raportare de către autoritatea responsabilă de executarea hotărârilor judecătorești a acțiunilor întreprinse în acest sens. O astfel de procedură de raportare ar permite mai lesne de urmărit pașii care sunt realizați, în ordinea lor consecutivă, în scopul obținerii executării actelor judecătorești. Remediu compensator, la rândul său, trebuie să fie unul eficient, adecvat și accesibil pentru toți justițiabilii, să fie aplicat cu celeritate, să permită obținerea de despăgubiri în termen optim, iar bugetul statului trebuie să prevadă surse care ar acoperi cheltuielile legate de repararea prejudiciului cauzat persoanei.

Totodată, celeritatea aplicării remediuului compensator poate fi asigurată prin limitarea posibilităților de a apela la căile de atac.

Pe de altă parte, Legea 87 permite obținerea de compensații pentru persoanele care au fost lezate în dreptul la executarea în termen

rezonabil a hotărârilor judecătorești, aducând, în așa mod prejudicii bugetului de stat. Cu toate că art. 2 al Legii prevede dreptul statului la regres față de persoana vinovată de încălcarea celerității procedurii de executare, mecanismul dat nu este clar reglementat. Aceasta este o lacună legislativă ce aduce deficiențe simțitoare în aplicare, mecanismul de regres având nevoie de o reglementare mai clară, prin indicarea pașilor de urmat, a organului responsabil de depistarea autorității responsabile de încălcarea celerității procedurii de executare, precum și a modului în care va avea loc repararea vinovăției. Analiza jurisprudenței Curții Europene, precum și practica judecătorească a instanțelor naționale a scos în lumină cauzele care determină neexecutarea sau executarea tardivă a hotărârilor judecătorești. S-a determinat că la baza acestor încălcări se află posibilitățile legale ale justițiabililor de a obține diverse beneficii în baza unor acte normative (acordarea de spațiu locativ, obținerea de compensații și alte plăți sociale), iar pe de altă parte, posibilitățile limitate ale statului de a satisface aceste cerințe, datorită situației economice precare și resurselor limitate de care dispune, în momentul actual, bugetul de stat. Cu titlu de prevenire a unor asemenea încălcări, ar putea fi limitarea posibilităților justițiabililor, prin abrogarea dispozițiilor legale de satisfacere a anumitor necesități și conformarea acestora realității socioeconomice în care se află statul.

Prin urmare, Republica Moldova, cu toate că garantează dreptul la executarea hotărârilor judecătorești în termen rezonabil, mai are nevoie de îmbunătățiri atât de ordin practic, cât și legislativ.

Aceste îmbunătățiri vor putea fi realizate doar prin schimbarea modului de gândire a celor responsabili de înfăptuirea justiției și a modului în care este perceput un stat de drept și democratic.

Referințe:

1. LEȘ, I. *Principii și instituții de drept procesual civil*. Vol. II. București: Lumina Lex, 1999, p.272.
2. *Hornsby vs Greece*, Judgment from 19 March 1997, no.18357/91.
3. LUKE, Clements, NUALA, Mole, ALAN, Simmons. *Drepturile europene ale omului: înaintarea unei cauze pe baza Convenției*. București: Cartier juridic, 2003, p.259.
4. *Olaru și alții c. Moldovei*, Hotărârea din 28 iulie 2009, nr.476/07, 22539/05, 179/08, 1316/07.